

Kroongetuige

Ik blijf er vanmorgen wat langer in. Ik hoef niks. Vrijwel geen dag hoef ik momenteel iets, dus ik blijf nog even liggen. De dag duurt soms zo lang. Ik leef van moment tot moment, we bekijken de situatie per dag. Dat is de enige manier om te weten waar je aan toe bent. Maart twintig twintig is aan zijn derde week begonnen. Mijn agenda is leeg, mijn werk ligt stil. De dagen duren lang.

Corona, ik gebruikte het woord voorheen enkel als ik een Mexicaans biertje bedoelde, een fikse sigaar of een lichtkrans rondom de zon of de maan. (Daar moet ik eerlijkheidshalve bij vermelden dat ik mij niet wezenlijk bezighoud met atmosferisch optische fenomenen, dus over die meteorologische variant heb ik het eigenlijk nog nooit gehad; ik ben meer van de alcohol en de sigaren.) Sinds een maand of wat is het de rap ingeburgerde roepnaam van een ernstig griepvirus van pandemische omvang, SARS-CoV-2, dat de hele wereld angstaanjagend strak in zijn greep houdt.

En hoewel ik me heb voorgenomen om er niet voortdurend al te veel mee bezig te zijn, betrap ik me erop dat ik alles lees wat ik erover voor mijn neus krijg. Onverbeterlijk nieuwsgierig. Aan de andere kant, het gaat op tv en in de krant natuurlijk over vrijwel niets anders. Een mens komt er haast niet onderuit. Ja: dan moet ik de krant dicht houden en geen nieuwssite meer aanklikken, dat zou kunnen.

Sinds gisteravond hoest ik. Kurkdroog. Zolang je geen symptomen vertoont van verkoudheid en/of koorts hebt, mag je de deur nog uit. Maar ik hoest. De komende uren maar even zien of dat aanhoudt.

Ik had mijn moeder aan de telefoon. We nemen geen risico, ik durf haar voorlopig niet te bezoeken. Dat zeg ik tegen haar. We hebben het erover dat de situatie bizar is. Over de tv-toespraak van de minister-president, over de deur niet uit. Ze maakt zich druk over al die achterlijke hamsterende idioten, lege schappen in de supermarkt.

‘Wat moet een mens met al dat wc-papier?’ foetert ze.

‘Ik ben nu 85. Ik heb de oorlog meegemaakt. Maar zoiets als dit nog nooit.’

Het is een rare gedachte (het lijkt of elke gedachte dezer dagen raar is) dat verderop in de wereld mensen honger lijden, natuurrampen en oorlogen gewoon doorgaan, en wij zetten alles stop. Hier staat de samenleving op pauze, maar oorlog en terreur laten zich niet pauzeren omdat er griep heerst. Een contrast zo bizar dat het bijna niet is te bevatten. Nee, ik druk me te voorzichtig uit. Het is niet te bevatten.

En het kabinet kondigt maatregelen af, noodmaatregelen. Het is een kwestie van kiezen uit twee (of drie) kwaden. Dat is het altijd. En men is het er niet mee eens. Dat is men altijd. Maar iemand zal nu eenmaal een beslissing moeten nemen en dat is nooit voor iedereen de goede. Je kunt het nooit iedereen naar de zin maken, links, rechts, middendoor, achterlangs of anderszins. De mening van de ander deugt bij voorbaat niet. Het woord compromis is verdwenen uit onze woordenschat, uit de volksmond klinkt louter tegenspraak.

Iemand moet de knoop doorhakken, want dat is waar de knoop om vraagt. Maar geen mens wil hakken, Pilatus vindt altijd nog wel ergens een flaconnetje handzeep. Nee, het is veel comfortabeler om een ander dat te laten doen en er dan vervolgens zelf lekker tegenin te gaan. Zo’n land zijn we geworden (voor zover we het niet altijd al geweest zijn), zo’n wereld vormen we nu. De grootste bek bepaalt, en als dat niet lukt, gaat ie zitten mokken. Lees: roept

verongelijkt en luid: 'Zie je wel, er wordt weer niet naar ons geluisterd!' A self-fulfilling prophecy, wat een heerlijk warm bubbelbad verschaft men zichzelf daarmee. De grootste bek creëert immer zijn eigen gelijk.

Nooit zal het zich niet laten horen, het volksdeel dat ageert om het ageren. Het heeft, zo stel ik mij voor, niets beters te doen. Het roept en vindt gehoor. Enkel en altijd kritiek. Als je maar hard genoeg blijft roepen, komt op een gegeven moment de rede er niet meer bovenuit. Ik kan mij daar oprecht zorgen om maken.

Men heeft altijd wel een oom die op verjaardagsfeestjes vertelt hoe het volgens hem juist wél moet. Een neef die het beter weet dan de politiek. Die zwager, zus of aangetrouwde overbuurvrouw die altijd precies het tegenovergestelde zou beslissen, want omdat daarom en bewezen door alle experts en zijn/haar kapster en Albert Verlinde en de virologische wetenschap ('die ene op tv met die bril die heb d'r echt verstand van, en er zit ook nog es "logisch" in dat woord, dus dan lijkt het me op zich al duidelijk genoeg'). En iemand riep het op *Twitter* dus dan is het waar.

Het is de stem van de bierkaai. En die zal in al zijn onnozelheid altijd blijven klinken. Want om na te denken voor je wat zegt, moet je daar wel toe in staat zijn.

En ik probeer het negatieve gefoeter te negeren, maar ongemerkt komt het toch bij me binnen. Niks dan stemmingmakerij. Betweterij. Egotripperij. En de social media bieden daartoe natuurlijk een perfect platform. Roepen met je toetsenbord, de digitale bralcultuur, het gemakzuchtig verkondigen van kip-zonder-kop-opinies. Misschien moeten *Facebook*, *Twitter* en *Instagram* ook maar een poosje in lockdown. Even de mond gesnoerd. Misschien moet mijn wifi maar een paar weken in vrijwillige quarantaine.

Er is overigens nog iets dat geregeld tamelijk ontregelend en confronterend bij me binnenkomt. De hele dag lezen en horen we overal om ons heen dat dit coronavirus hier tientallen, en wereldwijd zelfs duizenden dodelijke slachtoffers heeft gemaakt en blijft maken. En een jaar geleden overleed mijn vrouw, die leed aan acute leukemie, aan de gevolgen van een longontsteking plus een zwaar griepvirus. Op momenten zet me dat aan het denken. Ik heb alleen eerlijk gezegd geen idee waarover en hoe ik dat dan precies zou moeten doen.

Sinds afgelopen weekend zijn de scholen dicht. En de kinderopvang. De kerken blijven gesloten. Theaters. Bordelen. En cafés en restaurants. Alle sportwedstrijden en concerten zijn tot nader order opgeschort. De grenzen gaan steeds verder dicht. Het Eurovisie Songfestival is afgelast, evenals ons jaarlijkse familieweekend. Alles ligt stil. Mensen krijgen het advies om als het kan zo veel mogelijk thuis te werken. Geen handen schudden, maar die twee van jezelf wel vaker dan doorsnee wassen, en met gezond verstand afstand van elkaar houden buiten de deur. In ieder geval de komende drie weken. En ben je verkouden en/of heb je koorts, blijf dan álsjeblieft binnen. Uit voorzorg.

Goddank zijn de supermarkten nog open, maar je vraagt je af hoe lang het nog duurt voordat alle deuren op slot gaan. Want er zijn nog altijd talloze onbenullen (complete kuddes, vrees ik) die de dreiging niet serieus nemen. Onderschatting is het nieuwe stoer, lijkt het wel. Dat volk houdt zich niet aan de richtlijnen, en schept er liefst ook nog over op. Als je het dan niet voor jezelf doet, ongelofelijke loser, doe het dan voor je medemens.

Want dat is het, het ontbreekt een groot deel van onze bevolking aan bewustzijn en betrokkenheid bij een ander. Maar dat is niet nieuw, het valt nu alleen nog meer op dan voorheen. Gezond verstand is nu eenmaal niet voor eenieder weggelegd.

Jongeren hangen in groepjes rond op straat. Klitten bij elkaar. Alsof het gewoon vakantie is. Mensen trekken massaal naar IKEA of de bouwmarkt. Onverantwoord grote hordes mensen in een beperkte ruimte. Alsof er niks aan de hand is. 'Het is maar een griepje' – er is nog steeds

een grote groep die er zo over denkt. Onbegrijpelijk. Men miskent de ernst van de situatie. Of nee, men denkt het beter te weten. Of onkwetsbaar te wezen. Of trekt zich er simpelweg geen reet van aan.

Gelukkig slaan we elkaar ook nog steeds spontaan met behulpzame saamhorigheid om de oren.

Heb ik dat nou alleen, dat ondanks de regel dat we in het openbaar netjes anderhalve meter afstand van elkaar houden, telkens degene achter mij in de rij bij de kassa onbenullig strak achter me gaat staan? Elke keer weer. Gelukkig is het eenvoudig op te lossen, door me abrupt om te draaien en de bumperklever even stevig in het gezicht te hoesten. Mán, moet je ze achteruit zien deinzen. Hun smoelen. Onbetaalbaar. Maar vermoeiend is het wel. Aso's.

Datzelfde is overigens ook toe te passen als je wordt geconfronteerd met een hamsteraar, vooral als het gaat om het eenpersoons massaal inslaan van paracetamol. Geen pakje meer te verkrijgen, alle vakken in de winkel staren me leeg aan. Zulke egoïsten mag je gerust vol in hun bek proesten – zij hebben immers dusdanig veel paracetamol in huis dat ze daar wel tegen bestand zouden moeten willen durven denken te zullen zijn. Asociale graaiers.

Maar dat doe ik natuurlijk helemaal niet. Zou het niet durven. Ik durf zo'n bumperklever er nog niet eens op aan te spreken, voor je het weet heb je een dreun te pakken. Nee, in plaats van mijn winkelwagentje in de wachtrij voor me uit te duwen trek ik het achter mij aan, en schep zo zelf de benodigde veiligheidsruimte. Zelfs al heb ik niet meer dan één banaan nodig, neem ik nu al een karretje. Het is misschien omslachtig, maar het zou me zomaar een griep kunnen schelen.

Het hoesten is inmiddels gestopt. Maar ik volg het advies om bij voorkeur binnen te blijven braaf op. De maatschappij is in een vacuüm beland. Processen stagneren en faillissementen dreigen. Elk verhelderend antwoord roept weer drie nieuwe vragen op. De intensive cares zijn overvol. Nederland telt bijna vijftienghonderd geconstateerde coronagevallen (wereldwijd ruim 200.000); 76 mensen zijn hier sinds de uitbraak aan de ziekte overleden (wereldwijd rennen we richting 10.000).

Het is nu 18 maart, een jaar geleden vond de uitvaart van mijn vrouw plaats. Het was een prachtig, inspirerend afscheid, een uitzonderlijk waardevolle dag voor ons als gezin, met heel, heel veel mensen om ons heen. Vandaag zouden we haar een dergelijk eerbetoon niet hebben kunnen geven. Momenteel geldt de maatregel dat er maximaal slechts dertig mensen bij een uitvaart aanwezig mogen zijn. Geen omhelzingen of handen, ook hier dient uiteraard die anderhalve meter onderlinge afstand te worden bewaard. En geen koffietafel of andere samenkomst nadien. Dat is triest.

Ik wil wel bekennen dat ik er niet aan moet denken dat zij deze crisis had moeten meemaken. Zij zou immers behoren tot de meest kwetsbare bevolkingscategorie wat betreft besmetting met het virus. Dan hadden wij allebei geen moment gemoedrust meer gehad. Die wurgende spanning is haar godzijdank bespaard gebleven. Gek dat zo'n gedachte je dan in zekere mate toch geruststelt. En tegelijkertijd klote. Want dat zou betekenen dat ik ergens blij ben dat zij er niet meer is. Die gedachte maakt me ziek. Ik weet dan ook niet goed wat ik daarmee aan moet.

(Wordt, vrees ik, vervolgd.)

Kroongetuige II

‘Opa, hoe gaat dat eigenlijk met verjaardagen?’ vraagt ze. Haar broertje en zij zijn druk in gesprek over de praktische gevolgen van de momentele crisis. Want geen bezoeken en niet knuffelen en zo min mogelijk naar buiten en niet naar school. Niet paardrijden en geen zwem- of pianoles. Over een maandje is ze jarig.

Ze is zeven-bijna-acht, mijn kleindochter, en zomaar opeens bevindt ze zich middenin een verontrustend grottemensendrama. Het is voor geen mens te bevatten, laat staan voor de kinderen. De wereld gaat gebukt onder een pandemie – leg dat maar eens uit zonder ze op hol te laten slaan.

Het is een vreemde gedachte dat mijn kleindochter nu bijna net zo oud is als mijn oma toen die honderd jaar geleden haar eerste pandemie meemaakte. De moeder van mijn moeder was negen toen de Spaanse Griep woedde, in 1918. De geschiedenis valt graag in herhaling.

Mijn oma groeide op in een groot gezin en allemaal kregen ze de griep, zij als laatste. Wonder boven wonder heeft het hele gezin het overleefd. Als je dan nagaat dat in ons land binnen enkele maanden 27.000 mensen zijn overleden aan de Spaanse Griep (wereldwijd twintig tot veertig miljoen) – wat neerkomt op één op elke 250 inwoners –, kun je rustig stellen dat ze geluk hebben gehad. Behoorlijk de flamenco ontsprongen, zal ik maar zeggen.

De tot op heden mooiste coronaquote vond ik vanmorgen in de krant.

In haar column in *nrc.next* schreef Ellen Deckwitz: ‘Net als alle echt leuke mensen heb ik weleens emoties en nu ik in quarantaine zit, ga ik er iets meer onder gebukt dan normaal.’

Ik herken.

Daar kan, vrees ik, voorlopig geen columnist tegenop.

Ik heb er net een jaar knokken op zitten en ik glij zo naadloos door in de volgende knokpartij. De coronacrisis. En alle ellende die zij met zich meebrengt. Strijd. Knokken als maatschappij om niet uit elkaar te vallen en bewust te zijn van samen de schouders eronder, handen uit mouwen en doorgaan, en als individu om het hoofd boven water te houden. Schakelen, bijsturen en improviseren, we moeten wel. Doorgaan ja, gezond blijven en je verstoppen voor de ziekte. Vechten voor je hachje en je gezin. Er zit onderhand geen vel meer op mijn knokkels. Kolere, ik knok me verdomme een ongeluk. Soms.

Alle verwerking, inzichten, hoe ik dingen dacht te moeten aanpakken om het afgelopen jaar min of meer in staat te zijn om met mijn verlies om te gaan, het maatwerk van mijn rouw, kan en moet ik nu gewoon weer integraal inzetten. Teneinde mijn angst te kunnen hanteren. Onzekerheid. Mijn zorgen. Niet om mezelf, helemaal niet zelfs, nee, om mijn gezin. Mijn kinderen en hun kinderen, mijn mensen. Zij mogen die griep niet krijgen, vind ik. Bid ik. Deze beker dient aan hen stilletjes voorbij te gaan.

En tuurlijk, enerzijds is dat mooi, dat ik de wapenende resultaten van die oefening al paraat heb. Dat voelt als winst, alsof ik een voorsprong heb. Aan de andere kant ontmoedigt het besef van de noodzaak mij bij tijden volslagen. Soms dus.

Op tv, al die beelden van ziekenhuisbedden en beademingsapparatuur en slangen en infusen en ziekenhuispersoneel met mondkapjes, ze komen binnen. Ik heb het van dichtbij meegemaakt, jouw laatste weekend. Het is me iets teveel déjà fucking vu. Soms.

Goddank hoef jij het allemaal niet meer mee te maken, dat hou ik mezelf voortdurend voor, hoe hard die gedachte ook mag klinken. Jou kan niks meer gebeuren. En ikzelf, ik hou me gedeisd. Goede moed en meer van zulke praat. Ik mis je. Je afwezigheid is groter aanwezig

dan op dagen zonder hangslot. En dat snijdt gemeen. Maar gelukkig heb ik pleisters. Dus ik red me wel, schat. Geloof me, ik red me heus wel. Meestal.

De dagen wegen zwaar momenteel. Ik sta wat wankel in de schoenen. Het is de dag na Pasen. Ik moet moeite doen om een beetje blij te zijn. Er slaat iets toe, zo voelt het. Iets wat ik al tijden heb weten te vermijden. Is dit dan toch wat men eenzaamheid noemt? Het is een serieuze vraag, ik ken het namelijk niet. Overkomt het me alsnog. De tranen popelen achter mijn ogen.

Het is twee dagen later. Het weer is prachtig en mijn moed goed. Maar hij kan nog beter. Ik besluit toe te geven aan mijn ingeving. Ik app mijn dochter of ik vanmiddag even kan langskomen. Gewoon, kort, allebei aan een kant van het tuinhek. Binnen vijf minuten reageert ze: 'Ja natuurlijk!'

Weer vier minuten later appt ze dat haar kinderen allebei graag willen dat ik dan op anderhalve meter afstand een kopje koffie blijf drinken in de tuin. Wat dacht je.

We zitten in de tuin in de zon die drastischer schijnt dan verwacht, de kinderen geven me tekeningen en een zelfgemaakt boekje. De kleine grote mensen drinken koffie, de grote kleine mensen (ja, wat ik schrijf klopt echt) buitelen stuiterend op de trampoline. Ik voel me goed, de dip van de afgelopen dagen ligt achter me alsof ie nooit heeft gespeeld. Als sneeuw voor diezelfde – precies. Het is geen moeilijk verhaal. Ik was kennelijk wel toe aan een shotje vitamine K/O. Kleinkinderen/opa. Ik ben heus niet sterker dan een ander in deze periode van preventieve quarantaine. Beseffen is missen, zo simpel is het. (Ja, ik weet het, ik ben verwend.)

Maar ik zeg het eerlijk, ik moet op mijn hoede zijn. Ik voel het. Het duister besluip me. Blijft het hardnekkig proberen. Eenmaal weer thuis zit ik op mijn balkon in de zon, ik ben relaxed. De vrolijke buitengeluiden beuren me op. Maar als ik er ook maar even niet op verdacht ben, voel ik, al is het maar licht, iets over me neerdalen. Ik kan het niet op zijn beloop laten, ik moet bewust blijven werken aan afleiding, aan positieve dingen in mijn hoofd. De doemscenario's van het nieuws en de kranten slechts gedoseerd laten binnenkomen. (Had ik het in het eerste deel van dit verslag nog over 76 Nederlandse coronadoden, nu, krap een maand later, kunnen we daar ruim 3.400 sterfgevallen bij optellen.) En relativëren. Want het somberen ligt voortdurend op de loer. Het zijn nu eenmaal zulke tijden.

De volgende ochtend word ik wakker met de zon zowel op mijn hoofd als erin. Ontspannen, uitgerust, gelouterd, zorgeloos, zeg het maar. Als ik dat nou eens zou kunnen blijven vasthouden. Ik gun het mezelf.

Begin van de middag krijg ik spontaan bezoek van mijn oudste zoon met zijn jongste zoon. Alsof hij wist dat... maar dat is niet het geval. De Kleinkindervrijdag Drive-in aan huis. Zij in de auto met de ramen open, ik op anderhalve meter afstand op de stoep. De zon schijnt opnieuw volop vandaag. Stuiterend op de achterbank zingt de kleinzoon een liedje. Ja, als we zo gaan beginnen kan ik er wel weer even een poosje tegen.

Hoe dat eigenlijk met verjaardagen gaat, vroeg de kleindochter me laatst. Hoe we dat denken op te lossen aangezien we allemaal niet bij elkaar over de vloer worden geacht te komen. Want coronamaatregelen en social distancing en maximaal drie mensen op bezoek met inachtneming van die één meter vijftig afst... Hou maar op.

Nou, dat gaat zo dus. Haar ouders hebben buiten een birthday drive-thru opgezet, met op de grens van de versierde voortuin en de stoep een tafel waar de jarige achter staat. Bezoekers kunnen een cadeautje afgeven en een cupcake aannemen, even babbelen op anderhalve meter afstand, een kushandje werpen en dan weer door. Een alternatief feestje dat – omdat het weer

zongsewys uiterst vriendelik meewerkt – voor het kind zowel acceptabel als zo feestelik mogelijk is. En eindelijk echt acht. Dat scheelt.

Opa mag zelfs op gepaste afstand wat langer blijven; even met een kop koffie (en later een koud pilsje) in de tuin. Heel gezellig, heel hieperdepiep en in de gloria. Maar als ik later thuiskom voel ik iets. Iets onbevredigends, lijkt het. Een onvervuld iets. Het is niet af. Je lijf mist een knuffel, je moet je spontaniteit steeds afkappen, wordt beteugeld door de realiteit. Ontbeert de dichtbijere gesprekjes die je anders altijd met je kleinkinderen voert. Het is een beetje domperige nawee. Nee hoor, ik ben niet ondankbaar. Het is fijn dat ik ze weer even heb gezien, voor menigeen die ik ken is de dosering nog vele malen magerder. En ik beschik goddank over gezond verstand, dus ik weet en accepteer dat ik moet koesteren wat wel kan. Ik ben niet gek. Hooguit een tikkeltje ongeduldig. Ik vind het gewoon even heel erg kut wat ons overkomt. Opnieuw leg ik me neer bij de onvermijdelijke omstandigheden. Heus. Maar ondertussen bid ik stiltes in mijn hoofd dat deze crisis maar gauw voorbij mag zijn.

Ik kan er wel over blijven schrijven, de beklemming van de pandemische noodtoestand waar we ons al bijna twee maanden collectief in bevinden. Ik bedoel, het is nu net mei en ons land is de magisch realistische grens van 5.000 dodelijke coronaslachtoffers zojuist gepasseerd. Wereldwijd? Een niet te bevatten score van voorbij een kwart miljoen – and counting. Er is iedere dag wel wat en er zit niets anders op dan er telkens maar weer het beste van te maken. Het is als wakker worden in een wereld die je wel bekend voorkomt, maar niets van wat je ziet en hoort voelt nog vertrouwd. De nieuwe werkelijkheid is onwerkelijk.

En dan dat moment. Gaan we de maatregelen al wat versoepelen? Durven we dat wel? Sterker nog: moeten we dat al wel willen? Vertrouwen we erop dat De Mens voldoende gezond verstand heeft? Wanneer en hoe en met welk formaat stappen en wie en wat dan. En dan maar bidden dat de stap niet te vroeg is genomen.

Want we gaan straks weer naar school en we zullen weer uit eten kunnen, zij het in aangepaste vorm. We sporten, zitten in het theater, laten ons haar knippen, gaan weer kopen, investeren, adverteren en naar de kerk, vieren samen weer een feestje, op den duur gaat dat allemaal weer gebeuren. Wellicht anders dan we gewend waren, maar toch. Tot de volgende stap. We bewegen mee in het proces. Met de stapjes van een zuigeling.

En er komt heus wel weer dat moment dat ik actief opa kan zijn, ongetwijfeld. Mijn vertrouwen in de toekomst is nog altijd groot genoeg. Niettemin is er iets dat mij danig bezighoudt. Ik ben zo bang dat dit verhaal helemaal geen einde kent.

(Wordt, vrees ik, vervolgd.)

© Theo Bennes 2020

Kroongetuige III

Ik zit na mijn pizza nog even te lezen op mijn balkon. De meidag was dermate bloedheet dat de avond er een warm staartje van mag vormen. Heerlijk. In de verte hoor ik jongelui joelen. Vrolijk. Even denk ik zelfs mijn naam te horen. Welnee. Dat kan niet. ‘Theo Bennes! The-o Ben-nes!’ Verdomd, ik hoor echt mijn naam. ‘Theo Bennes!!’ Ze roepen echt luidkeels mijn naam.

Eerder op de dag, het zal ergens halverwege de middag geweest zijn, zat ik ook op het balkon. Ook te lezen. Al vanaf 's morgens, het was al vroeg een erg mooie dag. De hele middag was het druk op het pleintje met de banken in het park achter de flat. Een grote groep jongelui, stuk of twaalf, op een kluitje. Van anderhalve meter onderlinge afstand was geen enkele sprake. Misschien waren het broers van elkaar, dat zou natuurlijk kunnen, maar op de een of andere manier betwijfelde ik dat – ze leken me allemaal ongeveer van dezelfde leeftijd. Afijn, ik vond het tafereel eerlijk gezegd tamelijk irritant. En verontrustend. Die regels zijn er immers niet voor niets. En wel voor iedereen. Houd afstand. Voorkomen is beter dan... Nou ja, als je zelf doodziek wilt worden, be my guest. Maar denk een beetje aan de nare gevolgen voor een ander.

Ik besloot een stukje te plaatsen op de *Facebook*-pagina van de lokale politie. Gewoon, beetje plagerig geformuleerd en openbaar zichtbaar. Ik schreef dat het weer erg gezellig was in het park achter onze flat, en beschreef de situatie. Ik sloot af met: 'Laat de verspreiding van het virus maar weer vrolijk exploderen.'

Meteen kreeg ik veel bijval, de ene na de andere reactie op mijn berichtje sprong in beeld. Er waren kennelijk veel mensen die er net zo over dachten als ik. Iemand van de politie typte dat ze het had doorgegeven aan de collega's op straat. Nadat ik een kwartiertje had gereageerd op alle reacties hield ik het voor gezien en dook ik weer in mijn boek.

Eind van de middag zag ik een politieauto het park binnenrijden. De jongens moeten hem ook hebben zien aankomen, want ik zag ze opeens allemaal netjes anderhalve meter afstand van elkaar nemen. De auto stopte bij de groep op het pleintje en een agent stapte uit.

Voor zover ik het van zo'n afstand goed kon verstaan, begreep ik dat hij de jongens een waarschuwing gaf. En dat hij hun namen ging noteren. Daarna stuurde hij ze weg, demonstratief slenterend dropen ze af.

Zodra de politieauto weer was vertrokken, zag ik na 'n minuut of vijf voorzichtig enkele jongens terugkomen. Tja. Al snel waren het er weer veel. En na een poosje...

Toen kreeg ik zomaar zin om een sarcastisch stukje te plaatsen onder mijn eigen oorspronkelijke bericht op de *Facebook*-pagina van de politie: 'De politie is vanmiddag geweest. De agent heeft hun namen genoteerd (en waarschijnlijk ook met zijn wijsvinger gezwaaid en "foei" gezegd). Dat heeft kennelijk enorme indruk op ze gemaakt. Ze zitten nu met twintig man in een kluit op drie parkbankjes. Goed opgelost!' Opnieuw kreeg ik volop steunende reacties. Daarmee was het verhaal wat mij betreft klaar. Dat had ik gedacht.

Nu zit ik dus op het balkon en hoor op het pleintje met de bankjes jongens mijn naam scanderen. Een onbehaaglijk gevoel bekruipt me. Ik ga naar binnen en check mijn *Facebook*. Ik heb een vriendschapsverzoek van ene Nasr R. en eentje van Mustafa Ö. Onder mijn stukje op de politiepagina staat een reactie van Soufaine B. Hij scheldt en verwenst met dreigende woorden als tolloo, kom me halen dan en – uiteraard – kanker.

Ook schrijft hij: 'Laat ons lekker genieten!' Nadrukkelijk en (sorry) als een nogal kinderachtig sneu noodkreetje. Waarmee ik maar wil aantonen dat dát dus de beweegreden is van zulke jongens om, tegen de regels in, bij elkaar klitten. Het gebeurt heus niet vanuit onwetendheid of een superieur gevoel van onkwetsbaarheid. Nee, ze vinden gewoon dat zij daar recht op hebben, wat de gevolgen voor een ander ook mogen zijn.

Dan wordt er aangebeld. Er staat niemand voor de deur.

Ik klik op de *Facebook*-pagina van de lokale politie om te melden wat er nu allemaal aan het gebeuren is, maar zie dat het bloemrijke haatproza van Soufaine Boussadia (die kan ik nu wel voluit schrijven, want dat is gewoon de echte naam van rapper Boef waar deze lafaard zich achter durft te verschuilen, en die was er voor zover ik het heb kunnen zien en horen vanmiddag niet bij) is verdwenen. De politiemedewerkster zegt dat ze zijn reactie hebben verwijderd. Ze kunnen er nu niets mee, maar hebben hem dus wel gelezen. Achteraf

misschien niet heel slim van B. om zijn dreigementen openbaar op de pagina van de politie te plaatsen.

Vanavond kijk ik tv met de honkbalknuppel binnen handbereik, tussen de zoutjes op de salontafel. Het is dan misschien niet de vereiste anderhalve meter, maar negentig centimeter hard hout kan soms genoeg zijn om iemand effectief op afstand te houden.

En ach, wie weet lopen de knapen binnenkort corona op, allemaal. Dat mag, dat moeten ze immers helemaal zelf weten. Wie ben ik om ze dat te misgunnen. Ze doen er immers hard genoeg hun best voor.

Ten slotte, even voor de duidelijkheid: het is geenszins mijn bedoeling om met mijn verhaal een bepaalde groep in onze samenleving te stigmatiseren, absoluut niet. (Voor hetzelfde geld ging het hier over marketingmanagers of een groepje tegendraadse bejaarden.) Dat zou ik nooit doen. Bovendien heb ik inmiddels wel door dat de personen in kwestie daar zelf uitstekend toe in staat zijn.

Vanmorgen. Mijn dochter. Ze klonk enigszins van slag. Of me dat echt was overkomen, vroeg ze ongerust. Ik had namelijk dat stuk hierboven, over mijn avontuur met de jongens op de bankjes en alle gevolgen van dien, geplaatst op *Facebook*. Toen ze het las was ze zich rot geschrokken. Ze wilde heel graag alsjeblieft dat ik het zou verwijderen. Want risico en ze weten waar je woont en je weet maar nooit waar zoiets straks nog op uitdraait. Tja, dan ben ik toch niet zo eigenwijs dat ik dat weiger, ik respecteer haar zorg en ongerustheid. Ik begrijp het, ik begrijp het heel goed. Misschien heb ik de impact op mijn gezin onderschat, dat kan. Dus heb ik het stuk weggehaald. Zonder aarzelen.

Maar in de loop van de dag begon het te knagen. Ik heb nog nooit een tekst teruggetrokken. Ik weiger te zwichten voor de schreeuwers. Ooit schreef ik in een lokaal kerkblad in een column dat moslims volgens mij geen gevoel voor humor hebben. Dat lokte nogal wat gepeperde reacties uit. En wel vaker gaf ik in mijn columns een mening die, laten we zeggen, niet door iedereen werd gedeeld. Ik heb eens een boze lokale politicus aan de telefoon gehad, hoe ik het toch in mijn hoofd haalde om dat en dat over hem te schrijven, schandalig. In mijn tweede roman staat een verhaal over een aanvaring met een heel agressieve v... Afijn, leest u dat zelf maar na, het begint op pagina 122. Het zijn woorden waar ik nog steeds achter sta. En met wie het daarmee oneens is, wil ik met alle plezier in gesprek. Maar ik trek er geen letter van terug. Natuurlijk heb ik het betreffende stuk verwijderd om mijn dochter gerust te stellen, geen probleem. Het is niet mijn opzet om mijn eigen kind met een onveilig gevoel op te zadelen. En waarschijnlijk is het in dit geval ook beter zo. Maar het voelt voor mijzelf gewoon een tikkeltje laf.

Strontvervelend is het wel, als blijkt dat het dagen later nog steeds niet klaar is. Vier avonden nadien wordt beneden aangebelld door een knul die gelijk dreigende taal begint te spuwen. Ik moet het niet wagen om nog eens naar de politie te gaan want dan kanker dit en kanker dat en kanker je moeder. Hij probeert krampachtig buiten het bereik van de intercomcamera te blijven, wat hem niet helemaal lukt. Ik zie duidelijk de helft van zijn gezicht en zijn zwarte kuif links in het scherm van de huistelefoon, en als hij klaar is met zijn tirade rent hij hard weg. Alsof hij bang is dat ik van achthoog binnen twee tellen beneden ben om hem in zijn nekvel te grijpen. Laf, laf, laf.

Ik probeer het intermezzo te negeren en dat lukt aardig. Ik geef toe dat ik achteraf blij ben dat ik naar mijn dochter heb geluisterd. Maar wat als de jongens binnenkort weer eens door de politie worden aangesproken. Dan gaan ze er vast automatisch van uit dat ik die melding heb gedaan. Ondanks dat ik me vanaf nu wel gedeisd houd en de politie heus niet meer ga inlichten als er weer een massa jongens op de parkbankjes bij elkaar klontert (ja, ik weet het:

dat betekent dat de terroristjes nu hebben gewonnen), zullen ze denken dat ik het was. Want ik kijk wel uit, ik heb hier geen zin meer in. In mentale terreur en intimidatie. Er is een stel snotapen dat de regels met voeten treedt, en daar ben ik puntje bij paaltje verdomme de dupe van. Ik sta stomverbaasd naar adem te happen in de omgekeerde wereld.

Ik ben op weg naar de supermarkt. Ik loop op de stoep. Op een gegeven moment kan ik niet verder. Aan de linkerkant zit een man in een scootmobiel, tegenover hem staat een vrouw met een fiets aan de hand. Ze zijn druk in gesprek. Ik zou met gemak tussen de twee pratende mensen door kunnen, maar dan wordt het een kwestie van rakelings. En dat moet niet en dat mag niet. Want anderhalve meter spatie verplicht. Ik blijf staan en wacht geduldig tot ze me in de gaten krijgen. Ze hebben echter niets door.

‘Zou ik misschien even mogen passeren?’ vraag ik. De man in de scootmobiel kijkt mij verbaasd aan. Geen beweging, geen reactie. Ik heb ook vooroordelen. En net als ik denk ja hoor daar gaan we weer, gaat hem een lichtje op.

Terwijl hij zijn scootmobiel start, zegt hij: ‘Ha, ja natuurlijk. Ik dacht ook al: waarom blijft die meneer zo midden op de stoep staan wachten. Sorry.’ Hij rijdt een stuk vooruit om ruimte te maken. Ik bedank hem.

‘Geen probleem’ zegt hij. Ik ben het met hem eens. Alle ons opgelegde beperkingen zouden, als we in goed onderling overleg, zoals wij hier nu, rekening houden met elkaar, geen enkel probleem moeten zijn. We wensen elkaar een prettige dag verder. En ik loop door.

Met twee tassen boodschappen kom ik terug bij mijn flat. Voor het bellenbord naast de voordeur staat een oude man. Ik ken hem niet. Hij is via de intercom druk in gesprek met iemand ergens in het flatgebouw. Ik zet mijn tassen op de grond en pak mijn sleutel uit mijn zak. Aangezien het slot zich onder de naambordjes met de bellen bevindt, kan ik er niet bij. Ik wacht geduldig tot de man me in de gaten krijgt. Hij heeft echter niets door.

‘Meneer, zou u alstublieft even iets aan de kant kunnen gaan?’ vraag ik. ‘Dan kan ik de deur opendoen.’ Hij kijkt me verstoord aan. Dan begint hij te lachen.

‘Nee’ zegt de grijze snor vrolijk. En hij vervolgt zijn gesprek, in een taal die ik wel herken maar niet versta. Kennelijk begrijpt hij me niet. Dus herhaal ik mijn vraag en beweeg daarbij mijn handen een stuk van elkaar af om een afstand uit te beelden.

De man kijkt me schaapachtig aan en haalt zijn schouders op.

‘Anderhalve meter. Ik moet afstand van u houden.’ Ik spreek het uit in lettergrepen.

Eindelijk heeft ie door wat ik bedoel. Langzaam stapt hij opzij.

‘Maarr ick ben gazond!’ roept hij. Ik probeer hem maar niet uit te leggen dat dat het punt niet is. De bejaarde behoort immers zelf tot de risicogroep – het zou zomaar kunnen dat ik hém besmet. Bovendien heeft hij misschien wel een kleinzoon die in het park achter mijn flat met zijn vriendjes op een bankje tegen elkaar aan zit te hangen, dan is de cirkel helemaal rond. Dan steekt hij mij via via alsnog nietsvermoedend aan. Dus ik zeg niks. Maar ik word er onderhand soms wel een beetje moe van.

Zo’n crisissituatie waarin wij ons momenteel bevinden, blijkt een prima voedingsbodem voor complottheorieën. De verstokte complotdenkers onder ons, die al ver voordat het coronavirus de kop opstak de mensheid probeerden te overtuigen – terecht of onterecht, daar kan en wil ik hier niet over oordelen – van de gevaren van 5G voor de volksgezondheid, zien nu hun kans schoon en verbinden de uitbraak van het virus gemakshalve aan de introductie van de nieuwste generatie van het mobiele netwerk. Puur om de kwaadaardigheid van de voorstanders van het 5G-netwerk aannemelijker te maken voor wie voorheen niet wilde luisteren. Trouwens, over gevaar voor de volksgezondheid gesproken, is het niet wel heel toevallig dat 5G ook staat voor Gordon, Gerard J., Giel B., Geert W. plús Peter R. de Gries?

Zo heb ik ook een complot ontdekt. Want we moeten dan wel allemaal anderhalve meter bij elkaar uit de buurt blijven, maar ondertussen gaat belangenverstrengeling overal wel gewoon ongestoord door. En daar hoor je geen mens over! Kan iemand daar niet eens even in duiken? Nee, dan de problemen van cafés die geen terras hebben – bar en boos. Spat- en kuchschermen, ook zoiets. Het is allemaal één groot complot van de plexiglasindustrie! En nu is er voor het eerst in ruim negen jaar weer een Amerikaanse raket gelanceerd met mensen aan boord, en zo’n ruimtevlucht noemen ze dan (want dat klinkt zo lekker ambitieus en positief) een bemánde. Maar belastingfráude is ook aan de orde van de dag en in dat negatieve woord klinkt overduidelijk vrouw, en dat vind ik discriminerend. Daar ga je met je emancipatie. Dat is heus geen toeval hoor, gelooft u mij. Complot!

En je hoort zeggen dat bij overtreding van de coronamaatregelen de politie harder moet gaan optreden. Maar dan wel voor een zaal met maximaal dertig mensen, ik vind dat die regel voor hen net zo goed geldt. Eerlijk is eerlijk. Gelijke monniken, gelijke kappers.

Ik stap in de lift. Tegen de achterwand staat een pakketbezorger, hij leunt nonchalant op een lege steekwagen. We groeten elkaar. Ik kies de hoek schuin tegenover hem. Ik zeg tegen hem dat ik dat doe in verband met de vereiste anderhalve meter afstand.

‘Corona kan me gestolen worden’ zegt hij stoer. ‘Die afstand maakt mij niet uit.’

‘Maar mij wel’ reageer ik.

Het zijn de protesterende roepstoeters als deze man die schreeuwlelijkend weigeren om zich aan te passen aan de huidige situatie, al is het maar tijdelijk. Types als dit willen niet dat maatregelen (hoewel inmiddels wegens goede resultaten toch al aanzienlijk versoepeld) aan hen worden opgedrongen en gaan daar luidkeels tegenin, waarmee ze mij vervolgens automatisch iets opdringen. Zij willen zelf bepalen wat ze mogen en doen, en kantelen daarmee zelfzuchtig de democratie 180 graden. De hardste roepers horen alleen hun eigen gelijk. Dat de overheid het maar weet: zij spreken niet namens mij.

Hij is niet bang om ziek te worden, verklaart hij .

‘Maarr... misschien ík wel’ zeg ik, en ik hoor dat ik mijn stem verhef.

Ik zie dat hij schrikt van mijn reactie. Dan begint hij een warrig verhaal over seniorenflats die ze voorlopig niet mogen bezoeken, geen risico’s nemen had zijn baas gezegd en dat vond hij zelf ook wel want voordat je het wist hadden die ouwe mensen iets te pakken en dat was niet best natuurlijk, of weet ik wat hij uit ongemak met de situatie allemaal staat te bazelen. Ik luister al niet meer. De man z’n coronaverhaal kan me gestolen worden.

Ik haal ze van school, de kinderen van mijn dochter, voor het eerst sinds maanden. Want corona en alle beperkende maatregelen eromheen. Zodra het meisje (8) naast me op de stoep loopt, op weg naar de auto, vraagt ze of we onderweg eerst een ijsje zullen halen.

‘Laten we dat nu maar niet doen’ antwoord ik. ‘Ik heb thuis ijsjes.’

‘Maar ik bedoel bij een ijsjes... fabriek’ zegt ze. Ik moet lachen en schud nee. Het lijkt me vandaag niet verstandig. Officieel mag ik de kinderen nog niet bij me in de auto hebben, dat is pas weer toegestaan vanaf 1 juli, en dat is overmorgen. Want dan zul je net zien dat ík, dat wíj – op de valreep. Ik heb geen zin in gedoe. Dus ik wil zorgen dat we zo vlot mogelijk thuis zijn.

‘Dan hoef ik deze keer maar één bolletje’ probeert ze nog. Ze meldt het met haar zoetste stem. En bijna zwicht ik.

(Wordt, vrees ik, vervolgd.)

Kroongetuige IV

Foto's van knuffelende mensen, films met iedereen op een kluitje, zoenen, niet op afstand, series op tv waarin men mondkapjeloos kan leven – het doet vreemd aan. Als je er onbevangen naar kijkt, raak je bijna in de war. Wat doen ze nú, moeten ze dan niet...? Tot je je realiseert dat dat beelden zijn van wat was.

Nog vreemder is het om filmbeelden te zien die zich in de toekomst afspelen. In tijd die nog moet gaan komen. Mensen gedragen zich alsof de pandemie nooit heeft plaatsgevonden. Logisch, het is toekomst die is bedacht in het verleden. Dat konden de scenarioschrijvers immers toen nog niet weten. Maar dat betekent dat die films vanaf nu niet meer kloppen. Die ga je met andere ogen bekijken, wat je ziet klopt niet meer. De tijdlijn is gebroken. De achterhaalde toekomst.

En voortaan? De films die nog gemaakt gaan worden, boeken die nog uit moeten komen? Gaat de pandemie die we hopelijk ooit achter ons kunnen laten verzwegen worden? Misschien doen we net of ie er nooit is geweest. Of wordt ernaar verwezen, net als bij voorbije oorlogen? Zo benieuwd.

Ik ga anno december 2020 niet eens cijfers meer noemen. Besmettingen, IC-opnames en dodelijke slachtoffers – de aantallen zijn al niet meer te bevatten. En nóg neemt menig een het gevaar niet serieus.

Wat sommige restricties en/of versoepelingen ervan betreft kan ik me al niet eens meer voor de geest halen wat wanneer wel of juist niet was toegestaan en hoe. De afgelopen vijf maanden werd er verboden, aangepast, bijgesteld en weer teruggedraaid. Een beperkt aantal mensen te gast in je huis, toen weer wat meer, opnieuw gehalveerd; de horeca gedeeltelijk open en toen weer voor onbepaalde duur op slot; kerken, theaters, musea, bibliotheken, festivalterreinen – alles heeft zijn eigen strijd en uitzichtloze gesloten deur. Het is nauwelijks bij te houden. Ik ga me dan ook niet wagen aan een schematische terugblik of actueel overzicht. Waarom ook. U hebt het immers zelf allemaal meegemaakt.

Verongelijkheid – dat is het woord dat me steeds in het gezicht slaat als ik weer een opstandige, ongehoorzame klager hoor praten op tv. De burger doet verongelijkt. Voelt zich tekortgedaan. Is ontevreden. Verbolgen. Boosjes. Menige volwassene gedraagt zich dezer dagen als een stontverwende kleuter die in de winkel stampvoetend zijn zin niet krijgt. Mama heeft zijn lolly afgepakt. *Boehoehoe, ihik wil hem teruhuhuhug!*

Wat is er momenteel toch een volk van slappelingen aan het woord. Klagers en zeurkousen.

En ik ga me er niet kwaad om maken, maar ik wil graag even iets met u delen.

We spartelen inmiddels middenin de tweede golf en ik lees in de krant dat de mensen het zat worden. Nou ik ben verdomme onderhand die mensen spuugzat! Kotsbeu ben ik ze. Hun gezeik, kolere, we zitten allemaal in hetzelfde schuitje toch, dacht ik? Juist. Roei dan tenminste eens een beetje mee in plaats van constant zo idioot aan die sloep te zitten schudden dat ie bijna omslaat. Asjeblieft.

Zo worden we geacht zo veel mogelijk thuis te werken. *Ja, dat hebben we nou een poosje geprobeerd, maar we worden er toch wel zielig van en eenzaam, dus we gaan weer met z'n allen naar kantoor.* Wees toch met z'n allen eens effe niet zo'n slappe hap; oude mensen in verpleeghuizen, dié zijn eenzaam. Jij hoeft alleen maar je werk een paar maanden thuis te doen, dat is geen eenzaamheid, ongelofelijke loser. Bestel online eindelijk een ruggengraat en zwijg.

Negatieve reisadviezen. *Dat pikken we niet! Wij móeten elk jaar minstens twee keer op*

vakantie! Naar het buitenland! Met! Het! Vlieg! Tuig! We hebben er recht op recht op recht op!!

Voor kerst geldt nog steeds het eerder gestelde maximum van drie gasten per dag in je huis. Maar denk maar niet dat iedereen zich daaraan gaat houden. Ik hoor en zie het nu al op tv. Mensen gaan hun eigen regeltjes maken, onder het mom van *'ik kan toch geen dierbaren de deur wijzen.'* Flikker toch op, je kunt het toch over de dagen verdelen. *Hoezo niet de hele familie tegelijk bij elkaar? Dat doen we lekker toch! Dat kunnen ze ons niet verbieden!!* En ik ken ze hoor, ik kan ze zo aanwijzen: mensen in mijn eigen omgeving die burgerlijk ongehoorzaam (waarschijnlijk zouden ze het zelf liever omschrijven als *'ondeugend, haha'* en *'ach, als wij dat voor één keertje doen dan kan dat toch geen kwaad'*) ongegeneerd doen hoe het hun het beste uitkomt. Egoïsten. Als iedereen zich de komende periode nou gewoon aan de regels houdt, dan zijn we tenminste – in combinatie met een vaccin – op een gegeven moment weer van die ellende af.

Tja, dat vaccin. Toen de pandemie begon riep iedereen in paniek: *o, was er maar een vaccin!* Nu het nagenoeg beschikbaar is, roepen diezelfde relschoppers: *denk maar niet dat ik me laat vaccineren, ik bepaal zelf wel wat goed voor me is!*

Mondkapjesplicht. *Laten ze eerst het nut maar bewijzen en ik laat me niks verplichten en ik hoef helemaal niet zo'n ding te dragen – want jij hebt er toch al een op!!* (Sorry, prop er anders gewoon eentje ín je muil, dan hoef ik je domme gelul niet meer aan te horen.)

Geen feestjes. *Tralalalala, in polonaise op de Titanic!*

Houd een beetje rekening met elk... *En die virologen en andere deskundigen – wat weten zij er nou van? Allemaal complotten en onderdrukking door de overheid! Wij hebben er zelf verstand van en dat roepen we de hele dag via onze socianale media luid van de digitale daken!!*

Naastenteliefde dan? Ja, ik noem ook maar wat.

Ik bedoel, pas je een keer aan. Des te eerder hebben we het achter de rug. Dan kun je weer naar die kroeg die nu juist langer gesloten blijft omdat jij je niet wenst aan te passen, zodat... Vat je 'm? Tikkeltje vicieus, die cirkel.

Maar ik ben niet bang om het te krijgen – zeg je dat nou echt? Dus jij wilt dood? Of dan toch op z'n minst zo ziek dat je denkt dat je doodgaat, zo benauwd dat je bijna stikt en vervolgens maanden doodop naar de klote? Afijn, is jouw keuze. Maar dan achteraf niet zeuren hè, niet van dat benauwde.

Die politici kunnen me nog veel meer vertellen! Ik ga fijn stenen gooien naar politieagenten want het is allemaal hunnie ze schuld!!

Toen de pandemie net was begonnen stonden mensen solidair en massaal op straat te applaudisseren voor “de helden van de zorg”, en nu lappen die mensen net zo massaal de regels aan hun laars. Ja, ik durf te wedden dat dat dezelfde mensen zijn. Schijnheil! Maar als het zorgpersoneel straks met een burn-out thuis komt te zitten, wat moeten we dan?

Een vuurwerkverbod, omdat de zorg het nu al niet aankan en die knalslachtoffers er niet óók nog eens bij kan hebben. Gewoon effe een jaartje niet knallen, geen drama lijkt mij. *Nou, ik gaat lekker gewoon knallen hoor! O, carbidschieten mag wel? Dan gaan we dat lekker doen midden in de stad!* Op het platteland doen we dat al eeuwen in het open veld, maar nu vindt de stedeling in de rest van het land het verstandig om dat vlak voor de deur doen. Op straat. Dat vuurwerkverbod is in het leven geroepen om de zorg te ontlasten. Als je dan besluit om met je stoere bakkes lekker puh tóch je ter waarde van anderhalf maandsalaris illegaal aangeschafte duizendklotenklappers stiekem af te steken en je verliest een hand of een oog, dan moet je ook zo sportief zijn om geen ambulance te gaan bellen. Niet alsnog terugkrabbelen. Dan ga je de Spoedeisende Hulp niet belasten met je duurbetaalde

zelfverminking, maar zeg je – net zo stoer: *oké, ik doe er wel een pleister op*. Dat wordt trouwens bij de derde en vierde coronagolf als opsteker voor het overwerkte zorgpersoneel nog lastig klappen, met één hand.

Maar wat wilde ik ook weer zeggen. O ja, ik zou me niet kwaad maken.

Nee, ik moet me er niet zo druk over maken, ik weet het. En we hebben allemaal in moeilijke of juist heuglijke situaties de behoefte om elkaar spontaan in de armen te vallen en uitgebreid te knuffelen, maar alleen profvoetballers mogen nu eenmaal als er is gescoord ongeremd toegeven aan die impuls. In verstrengelde groepjes vol zweet en wolken adem en spuug. Ik zal me er echter niet over opwinden. Maar de inmiddels volksmentaliteiterig ingeslagen weg is op z'n minst dubieus te noemen, en we zullen hem vrees ik de komende jaren ook niet zo makkelijk weer kunnen verlaten. De meute is de rede aan het overschreeuwen. Hoe loopt dat af? Als dat maar afloopt. Goed.

Ik ga hier vast geen vrienden mee maken.

En nou is de uitroepteken-toets van mijn toetsenbord ook nog stuk.

(Wordt, vrees ik, vervolgd.)